

Judikatūras krājums

Lieta C-261/22

GN

pret

Procuratore generale presso la Corte di appello di Bologna

(*Corte suprema di cassazione* lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesas (virspalāta) 2023. gada 21. decembra spriedums

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Eiropas apcietināšanas orderis – Pamatlēmums 2002/584/TI – 1. panta 3. punkts. – 15. panta 2. punkts – Nodošanas procedūra starp dalībvalstīm – Neizpildes pamati – Eiropas Savienības Pamattiesību harta – 7. pants – Privātās un ģimenes dzīves neaizskaramība – 24. panta 2. un 3. punkts – Bērna labāko interešu ņemšana vērā – Visu bērnu tiesības regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus sakarus ar abiem vecākiem – Māte, ar kuru kopā dzīvo mazi bērni

1. *Prejudiciālie jautājumi – Paātrinātā prejudiciālā nolēmuma tiesvedība – Nosacījumi – Apstākļi, kas pamato ātru izskatīšanu – Neesamība – Liels personu vai juridisko situāciju skaits, ko iespējami skar uzdotie jautājumi – Nenoteiktība, kas saistīta ar tāda lēmuma sekām uz prasītāja bērnu aprūpi, ar kuru izbeigta pamatlietas tiesvedība*
(Tiesas statūtu 23.a pants; Tiesas Reglamenta 105. panta 1. punkts)

(skat. 28.–30. punktu)

2. *Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās – Pamatlēmums par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm – Notiesātu vai aizdomās turētu personu nodošana izsniegšanas tiesu iestādēm – Pienākums ievērot pamattiesības un tiesību pamatprincipus – Tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību – Pienākums ņemt vērā bērna labākās intereses – Sistēmiskas vai vispārējas nepilnības attiecībā uz mazu bērnu māšu apcietinājuma apstākļiem un šo bērnu aprūpi izsniegšanas dalībvalstī – Reāls risks, ka šādu apstākļu dēļ tiks pārkāptas attiecīgo personu pamattiesības – Minēto tiesību ievērošanas prezumpcija – Pārbaude, ko veic izpildes tiesu iestāde – Piemērojamība*
(LES 4. panta 3. punkta pirmā daļa; Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. pants un 24. panta 2. un 3. punkts; Padomes Pamatlēmuma 2002/584, kas grozīts ar Pamatlēmumu 2009/299, 1. panta 2. un 3. punkts)

(skat. 38.–46., 52., 53., 55. un 57. punktu un rezolutīvo daļu)

Rezumējums

2020. gada jūnijā Beļģijas iestādes izsniedza Eiropas apcietināšanas orderi (turpmāk tekstā – “EAO”) pret GN, lai izpildītu cietumsodu, kas bija piespriests par cilvēku tirdzniecības un nelegālas imigrācijas veicināšanas noziegumiem, kuri izdarīti 2016. un 2017. gadā.

GN tika aizturēta Boloņā (Itālija) 2021. gada 2. septembrī. Aizturēšanas brīdī viņa bija stāvoklī un kopā ar viņu bija gandrīz trīs gadus vecais dēls, kurš dzīvoja kopā ar viņu. Ņemot vērā GN situāciju, *Corte d'appello di Bologna* (Boloņas apelācijas tiesa, Itālija) nesekmīgi lūdza Beļģijas iestādes sniegt tai informāciju par tostarp soda izpildes procedūrām Beļģijā mātēm, kuras dzīvo ar nepilngadīgiem bērniem, kā arī pasākumiem, kas paredzēti attiecībā uz šiem bērniem.

Ar 2021. gada 15. oktobra spriedumu minētā tiesa atteicās nodot GN, pamatojoties uz to, ka, tā kā netika saņemta apmierinoša atbilde uz šo informācijas pieprasījumu, nebija nekādas pārlicības, ka Beļģijas tiesībās būtu atzīts tāds apcietinājuma režīms, kurā ir aizsargātas mātes un viņas mazo bērnu tiesības līmenī, kas salīdzināms ar Itālijā spēkā esošo līmeni.

Iesniedzējtiesa *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa, Itālija), kurā tika iesniegta kasācijas sūdzība par šo lēmumu par atteikumu, norāda, ka ne spēkā esošajās Itālijas tiesību akta¹ normās, ne Pamatlēmumā 2002/584² kā EAO izpildes atteikuma pamats nav paredzēts gadījums, kad pieprasītā persona ir ar viņu kopā dzīvojošu mazu bērnu māte. Tā tomēr vaicā, vai tā var atteikties izpildīt EAO, pamatojoties uz faktu, ka mazu bērnu mātes nodošana izsniegšanas dalībvalstij varētu apdraudēt viņas tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, kā arī viņas bērnu labākās intereses, kas aizsargātas attiecīgi ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”)³ 7. un 24. pantu.

Spriedumā Tiesa virspalātas sastāvā nospriež, ka Pamatlēmumam 2002/584⁴, lasot to Hartas gaismā⁵, ir pretrunā tas, ka izpildes tiesu iestāde atsaka personas, attiecībā uz kuru ir izsniegts EAO, nodošanu, pamatojoties uz to, ka šī persona ir ar viņu kopā dzīvojošu mazu bērnu māte, ja vien, pirmkārt, šīs iestādes rīcībā nav informācijas, kas pierāda, ka pastāv reāls risks, ka tiks pārkāptas šīs personas pamattiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību un bērnu labākās intereses sistēmisku vai vispārēju nepilnību dēļ attiecībā uz mazu bērnu māšu apcietinājuma apstākļiem un šo bērnu aprūpi izsniegšanas dalībvalstī, un, otrkārt, nepastāv nopietni un pierādīti iemesli uzskatīt, ka, ņemot vērā to personisko situāciju, attiecīgās personas saskarsies ar šo risku šādu apstākļu dēļ.

¹ 2002. gada 13. jūnija *Legge n. 69 – Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri* (Likums Nr. 69 – Noteikumi valsts tiesību pielāgošanai Padomes Pamatlēmumam 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm) (2005. gada 29. aprīļa *GIURI* Nr. 98, 6. lpp.), redakcijā, kas izriet no 2021. gada 2. februāra *decreto legislativo n. 10* (Leģislatīvais dekrēts Nr. 10; 2021. gada 5. februāra *GIURI* Nr. 30) un kas ir piemērojama pamatlīetas faktiskajiem apstākļiem.

² Padomes Pamatlēmums 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV 2002, L 190, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 2009. gada 26. februāra Pamatlēmumu 2009/299/TI (OV 2009, L 81, 24. lpp.) (turpmāk tekstā – “Pamatlēmums 2002/584”).

³ Hartas 7. pants attiecas uz tiesībām uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību, savukārt 24. panta 2. punktā ir paredzēts, ka “visās darbībās, kas attiecas uz bērniem, [...] pirmkārt, jāņem vērā bērna intereses”. Šī paša panta 3. punktā ir noteikts, ka “katram bērnam ir tiesības regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus sakarus ar abiem vecākiem, izņemot gadījumus, kad tas ir pretrunā viņa interesēm”.

⁴ Šā pamatlēmuma 1. panta 2. un 3. punkts.

⁵ Hartas 7. pants un 24. panta 2. un 3. punkts.

Tiesas vērtējums

Vispirms Tiesa norāda, ka Pamatlēmumā 2002/584 nav paredzēta iespēja atteikties izpildīt EAO tikai tādēļ, ka pieprasītā persona ir ar viņu kopā dzīvojošu mazu bērnu māte. Proti, ņemot vērā savstarpējas uzticēšanās principu starp dalībvalstīm, pastāv prezumpcija, ka šādu bērnu mātes apcietinājuma apstākļi un šo bērnu aprūpes organizēšana EAO izsniegšanas dalībvalstī ir atbilstoša šādai situācijai.

Tomēr ar Pamatlēmumu 2002/584⁶ nevar grozīt pienākumu ievērot Hartā garantētās pamattiesības un šajā gadījumā, konkrētāk, tās 7. pantā un 24. panta 2. un 3. punktā garantētās tiesības. Līdz ar to, pirmkārt, pienākums ņemt vērā bērna labākās intereses ir piemērojams arī tāda EAO kontekstā, kas izsniegts attiecībā uz mazu bērnu māti un kas, lai arī šie bērni nav tā adresāti, tiem rada nopietnas sekas. Otrkārt, visiem bērniem ir tiesības regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus sakarus ar abiem vecākiem, izņemot gadījumus, kad tas ir pretrunā viņa interesēm – tās jāizvērtē, paturot prātā visus lietas apstākļus. Turklāt vecāka un viņa bērna iespēja būt kopā ir ģimenes dzīves pamatelements.

No tā izriet, ka izpildes tiesu iestāde izņēmuma kārtā var atturēties no EAO izpildes, ja pastāv reāls risks, ka tā izpilde var izraisīt iepriekš minēto pamattiesību pārkāpumu. Tomēr tas, ka šī iestāde nav pārliecināta, ka izsniegšanas dalībvalstī pastāv apstākļi, kas ir salīdzināmi ar tiem, kādi pastāv izpildes dalībvalstī attiecībā uz mazu bērnu māšu apcietinājumu un šo bērnu nodošanu aprūpē, neļauj uzskatīt šo risku par pierādītu. Minētajai iestādei, veicot divu posmu pārbaudi, ir jāpārliecinās par to, vai, pirmkārt, pastāv sistēmiskas vai vispārējas nepilnības saistībā ar šiem apstākļiem izsniegšanas dalībvalstī vai arī ar minētajiem nosacījumiem saistītas nepilnības, kas konkrētāk ietekmē objektīvi identificējamu personu grupu, un, otrkārt, vai pastāv nopietni un pierādīti iemesli uzskatīt, ka šādu apstākļu dēļ un, ņemot vērā to personisko situāciju, attiecīgajām personām, uz kurām attiecas EAO, ir reāls risks, ka tiks pārkāptas to pamattiesības.

Ja izpildes tiesu iestāde uzskata, ka tās rīcībā nav visas nepieciešamās informācijas, lai pieņemtu lēmumu par nodošanu, tai izsniegšanas tiesu iestādei ir jālūdz sniegt papildu informāciju, un pēdējai minētajai ir pienākums to sniegt. Lai neparalizētu EAO darbību, šīm iestādēm ir lojāli jāsadarbojas⁷.

Tādējādi vienīgi tad, ja izpildes tiesu iestāde, ņemot vērā tās rīcībā esošo informāciju, tostarp iespējamo izsniegšanas tiesu iestādes sniegto garantiju neesamību, uzskata, ka EAO izpilde var radīt reālu risku, ka tiks pārkāptas attiecīgo personu aplūkotās pamattiesības, šai iestādei ir jāatturas izpildīt šo EAO.

⁶ Šā pamatlēmuma 1. panta 3. punkts.

⁷ Lojālas sadarbības princips ir paredzēts LES 4. panta 3. punkta pirmajā daļā.